

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS, 65E JAARGANG NO. 1, JANUARI 2004

onze vogels

De

osel

WAAROM LEGGEN DUIVEN MAAR 2 EIEREN?

Twee jongen is het maximale aantal dat duiven per broedsel gezond kunnen grootbrengen. In dit geval twee jonge stadsduiven. Foto: H. van Grouw

In het oktobernummer van 'Onze Vogels' van 2003 schreef de heer Biemans over een drieling bij duiven. De vele uitroepstekens achter de titel van het betreffende artikel deden vermoeden dat een drieling bij duiven bijzonder is. En dat is ook zo. Terecht merkt hij op dat de meeste duivensoorten normaal maar twee eieren per legsel hebben. En er zijn ook soorten met slechts één ei per legsel. De verklaring dat het lage aantal eieren per keer voldoende zou zijn om de populatie in stand te houden, is echter niet waar. Ook is het niet waar dat duiven (en andere vogelsoorten) geen last zouden hebben van vijanden, kou en voedselgebrek tijdens hun broedtijd en daarom maar weinig eieren per legsel zouden hebben. Juist het gebrek aan voedsel, of beter, het gebrek aan voedingsstoffen is de reden dat duiven een laag aantal eieren per legsel hebben.

Zoals gezegd, een duivenlegsel bestaat normaal uit een of twee eieren, afhankelijk van de soort. Uitzonderlijk is drie en heel uitzonderlijk is vier eieren per broedsel. In het laatste geval is het zeer waarschijnlijk dat twee verschillende duivinnen in hetzelfde nest hebben gelegd. In Amerika zijn eens de eieren van 1203 nesten van de carolina-duif (*Zenaid macroura*), een soort die normaal twee eieren legt, geteld. In 1169 (97%) gevallen bevatte het nest twee eieren. In 24 (2%) nesten werden drie eieren gevonden. In zes (0,5%) nesten lag slechts één ei en in vier (0,3%) nesten werden vier eieren aangetroffen.

Voor het leggen van eieren heeft de duivin veel eiwitten nodig. Deze eiwitten moet zij uit haar voeding halen. In fruit zitten erg weinig eiwitten en over het algemeen is het zo dat alle vruchtenduiven die alleen fruit op hun menu hebben staan, slecht één ei per legsel hebben. De meeste zaadetende

soorten leggen twee eieren per broedsel. Opvallende uitzonderingen hierop zijn een aantal soorten uit het geslacht *Columba*. Zowel de witkopcubaduif (*Columba leucocephala*), wijnrode duif (*Columba inornata*), purperduif (*Columba subvinacea*), antillenduif (*Columba squamosa*) als de bandstaartduif (*Columba fasciata*) leggen slechts één ei. Bij de beide laatste soorten zijn sporadisch ook legsels van twee eieren bekend. In hun natuurlijk leefgebied leven al deze soorten echter voornamelijk op een vruchtendiet, hetgeen een verklaring kan zijn voor hun kleine legsels. Ook de kroonduiven en de fazantduif leggen normaal slechts één ei per broedsel.

Het blijkt dat duiven normaal niet in staat zijn om meer jongen per broedsel gezond groot te brengen dan het aantal eieren dat zij gewoonlijk leggen. Alle soorten duiven voeren hun jongen de eerste levensdagen tot levensweken met kropmelk en deze kropmelk is noodzakelijk voor de jongen om voldoende te kunnen groeien. De productie van kropmelk kost de beide ouders echter veel energie. Daarom ook is het aantal eieren per nest zo laag bij alle soorten in de duivenfamilie. Door deze 'energievretende' manier van voeren zijn de ouders niet in staat meer jongen goed op te laten groeien. Uit onderzoek is gebleken dat in nesten waaraan een extra jong was toegevoegd, de ouders er niet of onvoldoende in slaagden dit drietal goed groot te brengen. Men heeft dit bijvoorbeeld bij carolinaduiven, houtduiven (*Columba palumbus*) en rotsduiven (*Columba livia*) uitgetoet. Veel jongen stierven al voordat zij konden uitvliegen. De jongen die wel tot uitvliegen kwamen, waren vaak ver onder hun normale gewicht. Hierdoor waren hun kansen om te overleven veel lager en stierven er dus nog

vele. Het normale aantal van twee jongen grootbrengen is voor deze soorten geen probleem. Is er echter maar één jong te voeren, dan zal deze groter en zwaarder zijn op het moment van uitvliegen dan de jongen uit een nest van twee.

De ontwikkeling van kropmelk bij de ouders is een hormonale ontwikkeling en dit wordt gestimuleerd door het bebroeden van de eieren. Ook het hoorbaar en voelbaar uitkomen van de jongen, dat ongeveer 24 uur duurt, heeft een positieve invloed op de kropmelkproductie. De eerste levensdagen is kropmelk van levensbelang voor de jongen. Kropmelk is een afscheiding van de kropwand en bestaat bij de rotsduif voor ongeveer 58% uit eiwit en 34% uit vet. De rest is vooral as en mineralen. Dankzij deze voedselbron zijn jonge duiven in die periode wel de snelst groeiende jongen van alle vogelsoorten. Hebben zij in deze periode geen of onvoldoende kropmelk gehad, dan zullen zij dit niet overleven. Om voldoende kropmelk te krijgen moeten beide ouders meewerken aan het grootbrengen van de jongen.

De energie voor het produceren van de eiwitrijke kropmelk halen de ouders uiteindelijk uit het door hen opgenomen voedsel. En dit verklaart dus ook weer waarom de soorten met een eiwitarm dieet, de vruchtenduiven, slechts één ei leggen en dus ook maar één jong per keer krijgen. Behalve dat de duivin uit haar voedsel de voedingsstoffen voor het produceren van een ei moet halen, moeten beide ouders ook voldoende voedingsstoffen hebben om voldoende kropmelk te kunnen produceren om hun ene jong groot te brengen.

De eerste levensdagen worden de jongen alleen met kropmelk gevoerd. Na verloop van een aantal dagen tot een week wordt er ook gewoon voer, zaden en/of vruchten gegeven door de ouders. Afhankelijk van de soort wordt er meer of minder lang doorgegaan met het voeren van kropmelk, soms nog tot ver na het uitvliegen. Dit laatste geldt vooral weer voor die soorten die zich hoofdzakelijk met vruchten voeden.

In gevangenschap kunnen wij onze duiven extra voedingsstoffen geven. Toch zullen zij hierdoor niet meer eieren per broedsel gaan leggen. Reden hiervoor is dat door de evolutie het aantal eieren per soort genetisch is bepaald. Wanneer bij hoge uitzondering in gevangenschap een duivin toch drie eieren legt, zoals beschreven in het artikel van dhr. Biemans, dan hebben de jongen een betere overlevingskans dan in de natuur, indien er voldoende eiwitrijk voer wordt gevoerd.

HEIN VAN GROUW

De geelstuitedelzanger

Wetenschappelijke naam:
Serinus atrogularis. (*Ochrospiza*)
Engels: Yellow-rumped serin.
Duits: Gelbbürzelgirtitz.
Frans: Chanteur d'Afrique à croupion jaune.

De grootte van de geelstuitedelzangers is tussen 10 en 12 cm, afhankelijk van de ondersoort.

Er zijn negen ondersoorten, verschillend van kleur en naam met elk een eigen leef- of verspreidingsgebied dat elkaar vaak overlapt.

1. *Serinus atrogularis impiger*; leefgebied Zuidoost-Transvaal, Kaaprovincie en West-Natal.
2. *Serinus atrogularis semideserti*; leefgebied Noord-Namibië, Zuid-Zambia en Zuid-Angola.
3. *Serinus atrogularis deserti*; leefgebied Noordwest-Namibië en Zuidwest-Angola.
4. *Serinus atrogularis atrogularis*; leefgebied

West-Transvaal en ook Zimbabwe.

5. *Serinus atrogularis iwenarum*; leefgebied Angola, Zambia en Zuid-Zaire.
6. *Serinus atrogularis somereni*; de zwartkeledeledzanger, leefgebied West-Kenia, West-Oeganda en Oost-Zaire.
7. *Serinus atrogularis reichenowi*; de Reichenowedelzanger, leefgebied Zuid-Soedan en Noordoost-Tanzania.
8. *Serinus atrogularis xanthopygius*; leefgebied Noord-Ethiopië.
9. *Serinus atrogularis rotschildi*; leefgebied Oost-Arabië.

Bij de aanschaf moet men allereerst letten op de gezondheid van de vogels. Een gebroken veer is geen probleem, maar de vogels moeten er kwiek bij zitten met heldere ogen en zeker niet te stil.

Verschil tussen man en pop is er nauwelijks. Als er al verschil is in kleur, tekening of grootte, dan moet de kweker oppassen dat er geen ondersoort in zijn collectie zit.

Een hulpmiddel om erachter te komen wat man of pop is, is de vogels te scheiden. De man laat eerder een waarschuwingsroep horen. Ook als de vogels apart zitten, is het gedrag van de vogel belangrijk. Let er eens op hoe de vogel reageert op de aanwezigheid van andere "serinus"soorten. Het observeren van vogels is altijd belangrijk, maar de enige betrouwbare manier om erachter te komen wat man of pop is, is de zang en dit is bij veel vogelsoorten zo.

De zang. Alle Afrikaanse kanaries zijn goede zangers, dus ook de geelstuitedelzanger, hoewel de "gewone" of witstuitedelzanger mijn persoonlijke voorkeur heeft. In de keuze voor deze zanger sta ik niet alleen, denk ik, maar ook de zang van de Mozambiquecini mag er zijn en zoals gezegd die van alle Afrikaanse kanaries.

Met welke vogels kunnen we de geelstuitedelzanger houden? Om te beginnen niet met soortgenoten, ook geen andere

Waar wij de geelstuitedelzanger houden is mede afhankelijk van de vraag of we de vogels voor de zang houden. Dan voldoet een gezelschapsvolière prima, of willen kweken met de geelstuitedelzanger?

De kweektijd is een periode waarin de meeste vogels de voorkeur geven aan een eigen terrein, de een meer dan de ander. Wil de liefhebber met de geelstuitedelzanger kweken, dan is het beter dat dit gebeurt in een vluchtje apart. Dit geeft de beste resultaten.

De voeding moet zo gevarieerd mogelijk zijn. Een ruime zaadmengeling voor kleine cultuurvogels, aangevuld met een grote verscheidenheid aan tropische zaden en verder regelmatig maar wel met mate groenvoer, fruit en onkruidzaden zoals knopdragend muur en melkdistel. Ook gedroogde onkruidzaden, universeel-

"serinus" achtigen, maar dat is wel afhankelijk van de grootte van de volière. We zullen er rekening mee moeten houden dat

alle "serinus" achtigen ook in een grote gezelschapsvolière een eigen territorium nodig hebben.

voer en eivoer, zelfs groene bladluizen en sprinkhanen worden genuttigd, zeker als er jongen zijn. Een klein bakje met gekiemde

KALENDER 2004 JANUARI • kanarie agaat rood mozaïek type 2

FOTO: PIET ZWANKELS

kanarie agaat rood mozaïek type 2

In de standaard Kleurkanaries lezen we dat bij de agaat rood mozaïek type 2 de pigmentuiting en het mozaïekpatroon belangrijk is.

De mozaïektekening bestaat uit veervelden, die de kleur rood, eventueel in combinatie met ivoor, bezitten. Door de combinatie rood met ivoorstructuur is de rode kleur lichter rood geworden. De mozaïektekening moet duidelijk en scherp waarneembaar en aan beide zijden volkomen gelijk zijn. In meer of mindere mate zijn gepigmenteerde mozaïeken in de agaatserie voorzien van een voor deze groep specifieke witte broek en "zilversluis" waardoor de uiting lichter is dan bij vergelijkbare vogels zonder mozaïek.

Het onderlichaam en de broek moeten wit zijn en doorlopen tot ver boven de pootplant. De gepigmenteerde veervelden moeten aan dezelfde eisen voldoen als bij vergelijkbare vogels zonder mozaïektekening. Als gevolg van het bovenvermelde en mede door het eventuele bezit van pastel -, opaal -, of topaas-, of onyxuiting is de uiterlijke verschijningsvorm verschillend.

De koptekening bestaat uit een scherp afgetekend, niet onderbroken en goed doorgekleurd zich rond de snavel en ogen bevindend

masker. De beide ogen moeten precies binnen dit masker liggen. De grenslijnen van dit masker moeten zo recht mogelijk, van ooghoek naar ooghoek verlopen. De afstand van de snavel tot de grenslijnen van het masker, boven en onder de snavel, moet gelijk zijn. Dit masker moet zuiver diep rood en egaal gekleurd zijn.

De schoudertekening moet duidelijk en scherp afgetekend zijn, aan beide zijden gelijk en vooral niet te groot. De kleur van deze tekening moet diep en egaal zijn en van dezelfde kleur als van de koptekening. Een zwakke crèmeachtige kleur in de vleugelpennen is toegestaan. De borsttekening moet duidelijk zichtbaar, bewolkt, goed egaal doorgekleurd en niet te groot zijn maar ook niet te klein. Er moet een duidelijke scheiding zijn tussen de borsttekening en het masker en tussen de borsttekening en flanken. De stuittekening is gedeeltelijk afgedekt door de vleugeleinden, deze tekening moet scherp begrensd, goed en egaal doorgekleurd zijn en moet dezelfde kleur hebben als die van de kop - en vleugeltekening.

GER ESSENBERG

Rectificatie

Abusievelijk zijn bij de kleine foto's van de zebra-vinken de namen verwisseld. Indien de namen, bij de beelden, verkeerd staan plaatsen wij hierbij de juiste. De redactie

GRIJS MAN

zaden mag ook niet ontbreken.

Als er jongen zijn, dan eivoer verstrekken aangevuld met een supplementvoeding zoals ook toegepast bij de opfok van cultuurvogels.

Om kweekresultaten met de geelstuitedelzanger te verkrijgen zullen de vogels eerst goed geacclimatiseerd moeten zijn. Het beste resultaat is er, als de vogels tenminste twee jaar zijn. Uiteraard moet het een koppel zijn, waarvan niet wij denken dat ze bij elkaar passen, maar waarvan de vogels dat zelf ook nog eens vinden. En dat is niet altijd even makkelijk. Vaak ben je al blij dat je twee vogels hebt en dan maar observeren in de hoop dat het een koppel is. Ideaal is natuurlijk als er meerdere vogels zijn en de kweker uit het gedrag van de vogels een of meer koppels kan vormen.

Als nestplaats kiezen de geelstuitedelzangers liefst een hooggelegen plek. Het kan vrije nestbouw zijn in een conifeer of aangebrachte bosbrem, maar ook in een vierkant nestkastje of in een rond komvormig nestbakje, alles wordt vlot geaccepteerd als ze op de juiste plaats hangen. Spoedig wordt een mooi rond nestje gebouwd in miniformaat. Als nestmateriaal kan gegeven worden: een pluk mos, korte stukjes gedroogd gras, kokosvezel en voor de afwerking fijn haar, veertjes en plukjes watten.

Welk model nestkast, bakje of korfje is niet zo belangrijk, maar het is wel handig als er makkelijk controle mogelijk is. Als het geheel aan een haak hangt of in een ring zit, kan de kweker met een korte handeling het bakje of korfje vlug pakken, kijken en weer terughangen. Verder moet er voldoende keus zijn in de plek waar de vogels willen broeden. Als de vogels hun nestje klaar hebben, wat voor het grootste deel door het

vrouwtje gedaan zal worden, dan zullen er spoedig een drietal licht gekleurde eitjes verschijnen. De man zal steeds vaker in de buurt van de nestplaats te vinden zijn en er zijn lied ten gehore brengen om maar te laten horen: hier is mijn plaats en éénieder kan hier beter wegblijven.

De broedtijd is zo'n 13 dagen. De jongen worden de eerste tijd gevoerd met voedselbrij die het vrouwtje van het mannetje krijgt. Een paar dagen later zal ook de man de jongen direct gaan voeren. De jongen zijn dan al groter en het vrouwtje zal het nest in het begin kort en later steeds iets langer verlaten, het is een prachtig gezicht, als beide vogels af en aan vliegen om de jongen te voeren.

Tussen de vijf en zeven dagen moeten de jonge vogels geringd worden. Het is een goed hulpmiddel als wij de ringen met een smal strookje leukoplast omwikkelen. De ringen voelen dan zacht aan en hebben een neutrale kleur.

De jongen blijven zo'n veertien dagen in het nest, waarna ze dit verlaten en meestal niet meer terugkeren zoals de meeste vinkachtigen doen. Dit laatste is afhankelijk van de manier waarop de vlucht of volière is ingericht. Na het uitvliegen worden de jonge vogels nog een week of twee door de ouders gevoerd waarna ze zelfstandig zijn, hoewel dit laatste per jong verschillend is.

De jonge vogels zien er bij het uitvliegen uit als de ouders, alleen iets donkerder. De snavel is de eerste tijd iets breder en gelig aan de rand, op hun kopjes hebben ze de bekende donshaartjes en ze hebben een kort staartje.

Als de jonge vogels niet door de ouders worden achtervolgd, kunnen ze langere tijd in een en dezelfde ruimte blijven. Als de popparing bereid is en het koppel wil aan een volgende ronde beginnen, zal meestal de

man achter de jongen gaan jagen en dan moeten we ze apart zetten.

Tijdens de ruitijd is er altijd extra aandacht nodig. Dit geldt voor alle vogels en dus ook voor geelstuit-edelzangers. Als wij de jonge vogels waar mogelijk bij elkaar in een volière zetten en bij elkaar laten is dit van voordeel voor de rui. Als meerdere vogels bij elkaar zitten, komen ze vlugger door de rui.

Naar de show met geelstuitedelzangers? Zeker, waarom niet, ook al is de geelstuit-edelzanger geen kleurrijke vogel. Maar vergeet niet: als de vogels in goede conditie zijn, en hiervoor is natuurlijk allereerst een goede verzorging nodig, dan zijn de goed getekende exemplaren vogels die beslist moeten worden geselecteerd voor deelname aan de tentoonstellingen.

Waarom zouden wij speciaal de geelstuit-edelzanger opnemen in onze collectie vogels? Het is natuurlijk zo dat éénieder zijn eigen smaak heeft en vaak zijn het vogels met opvallende kleur die de voorkeur krijgen. Maar als er meer aandacht is voor het gedrag, de tekening, de houding en vooral de zang en de levendigheid van deze vogels, dan zal de liefhebber vlug merken dat het kweken ermee, tentoonstellen of alleen al het bezitten van geelstuitedelzangers in de collectie zeker de moeite loont. Het is verbazend te zien hoe geelstuitedelzangers, eenmaal gewend aan ons klimaat, hun ongewoeligheden voor vorst keer op keer bewijzen. We moeten echter wel eraan denken dat in de streek van herkomst zeer hoge tropische temperaturen heersen. Daarom is er extra aandacht nodig in de natte periodes zoals wij die in ons klimaat kennen en die voor geen van onze vogels aantrekkelijk zijn.

LUCIEN DIDDEN

FOTO: PIETER VAN DER HOOVEN

HET PROGRAMMA VAN VOGEL 2004

donderdag	15 januari 2004	- om 10.30 officiële opening o.l.v. de voorzitter van de NBvV, de heer H. Marinus. - openstelling voor het publiek van 11.00 uur tot 18.00 uur. - verkoopklasse geopend van 11.00 tot 17.00 uur.
vrijdag	16 januari 2004	- openstelling voor het publiek van 10.00 tot 18.00 uur. - 'Glazen zaal' 13.30 uur: lezing het kweken van Afrikaanse prachtvinken door de Speciaalclub Afrikaanse Prachtvinken - verkoopklasse geopend van 10.00 tot 17.00 uur.
zaterdag	17 januari 2004	- openstelling voor het publiek van 10.00 tot 18.00 uur. - 'Glazen zaal' 11.00 uur: lezing over kweken van Europese cultuurvogels door de Speciaalclub Europese Cultuurvogels 14.00 uur: jeugdmiddag - verkoopklasse geopend van 10.00 tot 17.00 uur.
zondag	18 januari 2004	- openstelling voor het publiek van 10.00 tot 17.00 uur. - verkoopklasse geopend van 10.00 tot 15.00 uur. - huldiging van én prijsuitreiking aan de hoofdgroepkampioenen en winnaars van een oorkonde eerste kweek, vanaf 14.30 uur - vanaf 15.00 uur teruggave van de niet-verkochte vogels uit de verkoopklasse. - vanaf 17.00 uur, na de officiële sluiting, teruggave van de wedstrijdvogels.

Is de "hybridenkweek" een gewaardeerde sport aan de ladder van de vogelliefhebberij?

we hebben kunnen lezen in "Onze Vogels"

"Charles Songbirds".
<http://members.tripod.com/charliesongbirds/menu/index.html>
"Doelgericht kweken met kanariehybriden".
<http://home.planet.nl/~mayer021/>
"Mules and Hybrids".
http://www.geocities.com/mules_hybrids/
"Birdhouse".
<http://www.flying.to/birdhouse>

Al enkele jaren hanteert onze bond een ontmoedigingsbeleid met betrekking tot het kweken van hybriden, of bastaarden zo u wilt.

Men stelt zich op het standpunt, dat het beter is om de diverse vogelsoorten "soortegen" te kweken. Dit vooral met het oog op de vermindering van de import van vogels.

Op zich natuurlijk een goed streven, want het is inderdaad belangrijk dat de vogelliefhebbers over enkele jaren nog steeds over vogels kunnen beschikken die dan misschien niet of nauwelijks meer kunnen worden ingevoerd. Daarom moeten we nu werken aan het "domesticeren" van de vogelsoorten die op dit moment nog wél worden geïmporteerd, maar waarvan te verwachten valt dat dit op termijn zal verminderen of zelfs geheel verdwijnen.

Maar ook het kweken van bijvoorbeeld kanaries, zebra-vinken, grasparakieten, agaporniden voegt niets toe aan het tot stand brengen van een bestand "eigen kweek" vogels van de soorten die hierboven bedoeld worden. Ik hoor van onze bond hierover echter nooit een kritische noot, om zo deze kwekers te bewegen óók deze vogels te gaan kweken, maar dit terzijde. Voor informatie over de hybridenkweek zijn er gelukkig ook andere wegen dan "Onze Vogels". Hierbij denk ik dan aan "De Witte Spreuwen" in België, waar Erwin Lens een

prachtige serie artikelen gepubliceerd heeft, met o.a. een publicatie van de keureisen van de verschillende hybriden in België. Daar kan ik als kweker wat mee! Ook kweker/-keurmeester Alois van Mingeroot uit België heeft een duidelijke positieve houding ten opzichte van de hybridenkweek. Hij heeft dit met een prachtig boek vormgegeven: "Het kweken en tentoonstellen van hybriden" waaruit een schat aan informatie voor de hybridenkweker te halen is! Hiermee laten deze twee heren zien dat hybriden géén toevalstreffers zijn, maar dat de meeste kwekers van hybriden met een goed opgezet plan bezig zijn. Alleen hierdoor kunnen zij een kweekproduct neerzetten, dat een aanwinst voor de vogelliefhebberij kan worden genoemd. Dan zijn er nog diverse internetpagina's waarop goede informatie over hybriden te vinden is. Om er enkele te noemen:

Natuurlijk zijn er óók toevalstreffers zoals

van augustus 2003. Hierin beschrijft de heer Geelhoed de kweek van oranje-kaakje x groene tijgervink, een mooi artikel over een mooi kweekresultaat! Alleen, dames en heren van de redactie, waarom kan er geen aandacht worden geschonken aan de wat meer uitgediepte "ins en outs" van de hybridenkweek? Want ondanks alle tegenwerking van de NBvV is de hybridensport nog steeds springlevend!

Dus NBvV, voorzie de leden en keurmeesters van onze vereniging dan ook van informatie waarmee we vooruit kunnen!

Nog even iets over mezelf ter afsluiting.

Ik kweek hybriden, kanariebastaarden, en ik kweek deze vogels met een vooropgezet plan. Aan het begin van het kweekseizoen maak ik een planning van de "te kweken" combinatie(s) en hieraan hou ik me dan vast. Soms lukt het, soms lukt het niet..... Ik kweek géén "toevalstreffers", (zo is echter wél de interesse voor de hybriden ontstaan). De vogels die ik kweek, speel ik op de TT's, en ik kan me daarbij geen vogels veroorloven die niet voor 100% voldoen aan de eisen die aan deze combinaties worden gesteld (waar blijven de standaard-eisen?). De concurrentie van mijn collega-kwekers is dermate groot dat alleen een topvogel een kans maakt op een goede klassering. Verder kweek ik nog met diverse serinussoorten, want ik zie óók de noodzaak van "soortegen" kweekvogels.

Dus: laat de liefhebbers van hybriden niet langer in de kou staan en ga op een normale manier om met deze vorm van onze vogelhobby!

J. SANTEGOEDS
WWW.FLYING.TO/BIRDHOUSE

Noot redactie:

De HbvV heeft geen standaard eisen van bastaarden, gezien de vele variaties en mogelijkheden welke er gekweekt kunnen worden. In het verleden waren er wel richtlijnen hiervoor, de huidige eisen zijn, dat een bastaard een contrastrijke vogel moet zijn en dat beide ouders duidelijk herkenbaar moeten zijn.

DE IDEALIST - JANUARI

File

Het jaar 2003 loopt op een enkele dag na ten einde. Ongewild kijk ik deze dagen nog eens terug op het ons achterliggende jaar. Wat hebben de vogels ons dit jaar geleerd? Ook hebben we kunnen genieten van het weer of wellicht van onze medemens. Nu, ik vertel het u maar direct. Mijn vrouw Ria en ik hebben het prima naar ons zin gehad. Behalve die ene keer in de file op weg naar Den Haag. Op een warme zomerse zondagmiddag schoven we stapvoets richting ziekenhuis. Het was stoppen, rijden en ritsen. Een auto reed op de verboden rijbaan tot voor aan de file om daar vervolgens zijn blik vlak voor onze auto te kwakken. Aan zulke weggebruikers, die geen manieren laten zien, geef ik geen ruimte en houd het gat gewoon dicht. We reden samen zo een tiental meters op. Steeds opnieuw probeerde hij zijn blik er met geweld tussen te persen. De jongeman draaide op een gegeven moment zijn raampje open en voegde mij de harde woorden toe 'Hé, ouwe!'. Van de schrik trapte ik te hard op de rem. Nog beduusd van de machowoordjes voelde ik me ineens 10 jaar ouder en besepte dat ik toch al een stukje over de helft ben. Gek eigenlijk hè, dat die wegpiraat je voor de rest van het jaar te denken geeft? Daarom heb ik besloten om voor u, lezer, al mijn wetenswaardigheden over het houden van vogels en de

kweek van mijn elegantparkieten in dit blad 'ONZE VOGELS' te schrijven. Dit elke maand gedurende 1 jaar. Ik probeer u te vertellen over actuele kweekproblemen die mij tijdens het draaien van vogelfilms in het land ter ore komen.

Nieuwjaar

Nog voor het oude jaar afgelopen is, heb ik maar één zorg. Hoe loods ik mijn vogels het nieuwe jaar binnen met al dat vuurwerk? Nu probeer ik zelf dicht bij mijn vogels in de buurt te blijven. Als je beesten hebt, hoor je ze ook te verzorgen. Dit is een van de deugden die ik nog vanuit het 'boerenestje', mijn thuis, heb meegekregen. 's Avonds om elf uur doe ik de verlichting aan. Als de vogels dan schrikken van al het lawaai, dan zien zij altijd waar ze heen kunnen vliegen. Overigens moet ik mijn eerste cent aan vuurwerk nog uitgeven. Aan mij is deze poppenkast niet besteed. Ik ben een natuurmens en geniet 365 dagen van alle vogels, of ze nu in de buiten- of de binnenkooi vliegen. 's Nachts om één uur doof ik het licht weer en doe zelf ook de ogen toe. En nog de beste wensen voor alles wat u dierbaar is.

Vogels kweken

De elegantparkiet, en met name de wildkleur, kweek ik al 40 jaar. Begin jaren '60 kocht ik mijn eerste stel. De prijs was 400

Ik wil u dit jaar maandelijks het een en ander over mijn vogels vertellen. Dit via dit papier opgetekend in het jaar 2003. Als vogelliefhebber heb ik al zo'n 46 jaar vogels. Door hen heb ik veel geleerd en leer nog steeds. Van nare ervaringen ben ik niet verschoond gebleven. Toch blijft het mijn passie: de elegantparkiet.

E-mail: ria.vandam47@wanadoo.nl
Jan Chris van Dam.

gulden en geen cent minder, maar wel thuis afgeleverd. Als knul van 15 jaar zat je al op de uitkijk wanneer de auto het hek van de boerderij zou binnen draaien. Er kwam geen auto, maar wel draaide even later een motorfiets het erf op. In het leren motorpak van de man zaten mijn eleganten. Ik pakte ze direct van hem aan en bracht ze naar mijn zelf in elkaar getimmerde kooi. Ik heb door de jaren heen wel 25 soorten Australische vogels gekweekt. Vanaf 1990 moest ik de ruimte voor mijn vogels beperken vanwege de tuinbouwtentoonstelling, de 'Floriade'. Na 40 jaar is er één soort vogel overgebleven. Ik kweek nu, achter ons huis, de wildkleur elegantparkiet. Een 12-tal geselecteerde stellen bezit ik nu. Als het even kan het liefst voor de wedstrijd. Want, zo is mij in het land wel eens gezegd: 'Je kunt wel vertellen in je films hoe het moet, laat het dan eerst maar eens zien.' Vandaar dit enthousiasme voor de wedstrijd. De eerste jaren na de inkrimping kweekte ik de vogels binnen in een verwarmde schuur. De resultaten waren niet denderend als het om het aantal bevruchte eieren ging. Zodoende ben ik met deze vogels toch maar weer buiten gaan kweken in kooien met de afmetingen 85x85x85. Alleen de voorkant is open, de rest is gesloten. Het dak boven de kooien is voorzien van een daktuin die er in januari wat kleurloos bij ligt. Voor de vogels is deze maand een rustperiode. Ik heb dan niet zo veel contact met ze. 's Morgens en 's avonds

is het donker. Het voeren doe ik tussen de middag. In dit jaargetijde is dat een dagelijks afgestapt zaadmengsel. Krachtvoer geef ik in deze periode bijna niet.

Bondskampioen

Traditiegetrouw breng ik jaarlijks in Apeldoorn een bezoek aan de BONDSKAMPIOENSCHAPPEN. Ik ervaar dit als een reünie van vele door vogels en film verkregen vrienden. Na bij een paar stellingen kromsnavel te zijn langsgestaan, wordt vogels kijken maar opgegeven om met iedereen nog even te kunnen bijpraten. De dag is weer te kort gebleken. Met plezier bekijk ik de zaken buiten de show om. Later thuis zal ik de informatie die ik door de folders aangereikt kreeg, doorlezen. Ik ga, als het donker is, terug richting randstad. Dit keer ben ik passagier, dus neem ik in gedachten alvast de dag van morgen door. Op 20 januari kwam namelijk de tijd om de vogels te gaan voorbereiden op het aanstaande broedseizoen. 's Morgens van 7 tot 9 uur ga ik belichten. Waarom? Later meer hierover. Een blik op de weerkaart leert dat er nog volop winterweer in aantocht is. Als de temperatuur onder het nulpunt komt, laat ik een oprolbaar scherm aan de voorkant voor de kooien zakken. Warmer wordt het er niet door, maar wel een stukje aangenamer. Je kunt er de wind goed mee afschermen. Tenslotte observeer ik ook dagelijks even de vogels waardoor in een oogopslag is te zien

of de vogels het naar hun zin hebben. Dan laat ik met plezier het doek weer zakken.

Tip van de maand

In de rubriek tip van de maand belicht ik elke maand een stukje van mijn kooien. Waarom ik het zo gebouwd heb en een goede leefomgeving kan creëren. En waar de vogels en ik zich goed thuis voelen. De kooien zijn zo ontworpen dat de vogels altijd goed te observeren zijn. Elke dag wil ik ze graag even kunnen zien. Door het persoonlijke contact zijn de vogels ontspannen en laten ze zich zien door plaats te nemen op de voorste zitstok om zo hun schoonheid te tonen. De daktuin, gemaakt op een ondergrond van oude dakpannen ligt verscholen onder de sneeuw. Daarboven bevindt zich het windscherm. Dit gebruik ik in de winter als wind- en koudescherm en in de zomer als zonnescherm. Met één beweging is dit scherm glijdend over de draden open of dicht te trekken. Als het scherm dicht is, is het op ons terras één grote volière. Je kunt de vogels vangen als ze uit de kooi ontsnappen. Onder het pannendak bevindt zich de verlichting. In elk nachthokje brandt in de winter 's avonds en 's morgens een 6-voltlampje. Als het vriest, laat ik het rolscherm zakken, zodat daarachter de temperatuur aangenaam blijft. Tot de volgende maand.

DE IDEALIST

NKC, Kobaltdag 6 september 2003

VERSLAG: JOOST VAN NIEKVEN, FOTO'S: HEER WEBER

Zaterdagmiddag 6 september zijn een 40-tal personen naar het verenigingsgebouw van 'De Maaslandse Vogelvereniging' gekomen om kennis te maken met de nieuwste kleurmutatie bij de kleurkanaries: de kobalt. De heren Beekman en Lucas, kwekers van deze nieuwe kleurslag, waren bereid gevonden om aan de hand van computerbeelden en meegebrachte vogels de bijzonderheden van deze kleurslag met ons te delen. Voor de NKC was dit de eerste bijeenkomst na de oprichting en het bestuur was dan ook zeer gespannen hoe deze dag zou verlopen. Na aankomst van de heren Beekman en Lucas en het neerzetten van de door hen meegebrachte vogels was het direct dringen rond de kooien en je hoorde de liefhebbers met elkaar discussiëren of het nu wel of niet iets anders was.

Om half 2 was het eindelijk zo ver! De apparatuur stond opgesteld en Tino Simons heette de heren Beekman en Lucas welkom en wenste alle aanwezigen een prettige en leerzame middag toe. Het was nog wachten op Jan de Nijs die vanuit de tropenwereld zijn ervaringen met de kobaltmutatie zou toelichten. Dat zou na de lezing van de heer Beekman plaatsvinden.

Geschiedenis van de kobaltmutatie

Enige jaren geleden heeft de heer Weber uit Duitsland op een tentoonstelling in Ulm afwijkende kanaries gezien waarbij het onderlichaam verder doorgekleurd was. Na praten met de eigenaar van deze vogels kon hij deze kopen. Met deze vogels werd gekweekt, waarbij de pech optrad dat juist de afwijkende vogels niet sterk genoeg waren. Hij bleef zitten met mogelijke splitvogels. Om toch zo veel mogelijk te kunnen kweken is een bevriende kweker ingeschakeld en samen zijn ze aan de weg gaan timmeren en het bleek dat de mutatie onafhankelijk recessief vererfde.

Toen de resultaten beter werden, zijn de eerste vogels geshouwd in Geel (B) en op de COM-TT onder de naam kobalt.

Diverse liefhebbers hebben nadien bij de heer Weber kweekvogels aangeschaft en zijn deze nieuwe kleurslag verder gaan ontwikkelen.

Beschrijving

De kobalt ziet er bij de eerste oogopslag uit als een normale klassieke vogel. Het onder-

lichaam is echter volledig doorgekleurd en tussen de bestreping wat grijs. Ook de poten zijn wat anders van kleur dan bij de klassieke vogels. Een splitvogel is qua kleur net wat anders dan de klassieke vogel. Wat minder helder, maar wel verder doorgekleurd in het onderlichaam.

Links: zwartkobalt geel intensief, rechts: zwart geel intensief

Kweek

2 jaar geleden hebben de heren Lucas en Beekman bij diverse kwekers, ook bij Weber, hun eerste kobaltkanaries aangeschaft. Helaas, bijna alle aangekochte vogels deden het niet, alleen de bij Weber aangeschafte vogels kweekten goed.

Deze vogels waren rustig, maakten mooie nesten, legden genoeg eieren met goede bevruchting en er werd goed gevoerd.

Jammer genoeg is het in het nest, zeker de eerste dagen, moeilijk te zien wat de kobalten zijn. Enige dagen later is dat wel te zien aan het dons. Later blijkt dat het dons wat donkerder is en wat meer schittert dan bij de niet-kobalt, maar het blijft moeilijk te zien!

Nu, 2 jaar verder, is er echter al heel wat bereikt en heeft de eerste agaatkobalt het licht gezien. Deze vogel en een agaatsplit kobalt zijn door de aanwezigen goed bekeken.

Om de werking en de uiting verder te onderzoeken is momenteel Henk van der Wal bezig met een veeronderzoek en de resultaten worden met spanning afgewacht. Volgens Jan de Nijs loopt er momenteel al een verenonderzoek bij een vergelijkbare kleurmutatie binnen de Europese cultuurvo-

gels, nl. bij een barsijs. Omdat de kanarie ook een vinkachtige is, wordt er toch verwacht dat er veel vergelijkbare resultaten zullen zijn!

Links: Zwart wit schimmel, rechts: zwartkobalt wit schimmel

Hoe verder?

De heren Beekman en Lucas zijn nu zo ver dat de kobaltmutatie ook in de geelfactor gekweekt is. Bij de heer Weber zijn deze er al, maar in Nederland moet dit nog ontwikkeld worden. Voor de komende jaren wordt er veel verwacht van het inkweken bij de onyx en de mozaïek. Zeker omdat door de kobaltfactor het lichte onderlichaam weggekweekt kan worden! Het inkweken in de eumo is echter volgens Sjaak de Jong geen goed idee en zal geen mooi resultaat opleveren.

Links: zwart rood intensief, rechts: zwartkobalt rood intensief

Kobalt bij de tropen

Jan de Nijs laat aan de hand van meegebrachte dia's vergelijkbare mutaties bij

tropen en Europese cultuurvogels zien. Met name de mutatie bij de barmsijs en bij de zilverbek (donkerbuik zilverbek; de naam geeft het al aan!!!) lijken heel erg veel op de kobaltmutatie bij de kleurkanaries. Hij pleit ervoor om zeker in de toekomst veel overleg te hebben tussen de speciaalclubs, zodat bij alle mutaties een gelijklopende naamgeving gebruikt wordt!

Om half 5 bedankt Tino Simons de sprekers voor hun boeiende uiteenzetting en gaan de aanwezigen met een vracht aan nieuwe informatie huiswaarts!

Links: zwartkobalt rood mozaiek type 1, rechts: zwart rood mozaiek type 1

Merkwaardige zaken in vogelwereld

Een kanarie met 4 poten.

Wij werden hier van op de hoogte gesteld door de heer Smit uit Beilen.

Deze kanarie werd geboren in een nest bij de heer Pot, een kanariekweker uit Schildwolde. De vogel heeft in totaal 14 dagen geleefd en is redelijk in de veren gekomen. Vermeldenswaard is nog dat de vogel 2 uitgangen bezat. Deze situatie is in het ei ontstaan en kan zich alleen voordoen als het ei een dubbeldooier is. Bekend is dat dubbeldooiers slechte overlevingskansen hebben, maar het kan weleens voorkomen. In dit bijzondere geval kan men spreken van 2 dooiers met een kiemschijf die één vogel werd, een versmelting die niet levensvatbaar kan zijn.

Het ei ontwikkelt zich in een aantal dagen dat kenmerkend is voor zijn soort. Bij de kanarie is dat 13 à 14 dagen en elke dag ontwikkelt zich iets bij het embryo in het ei, tot het gereed is geboren te worden.

De bevruchte eicel (*zygote*), die ontstaat uit een versmelting van een mannelijke zaadcel en een vrouwelijke eicel, ondergaat een aantal ontwikkelingsstadia.

Zo is de in het ei aanwezige dooier niet de kiemschijf, maar het voedsel voor het embryo. De eigenlijke kiemcel is een klein wit puntje dat zich ergens op dit eigeel bevindt. Dit kiemschijfje zal zich na versmelting gaan delen. Deze deling noemen we een tetrade, een twee op elkaar volgende deling die bestaat uit een meiose en mitose, en is een celdeling ten behoeve van de instandhouding van de soort. Deze deling ondergaat een aantal fasen. In het kort komt het hierop neer. Het kiemschijfje wordt na ongeveer

18 uur broeden een streepje. We noemen dit de primitieve streep die na ongeveer 25 uur broeden ontstaat over de gehele dooier van bloedeilandjes. Na 60 uur broeden heeft zich een netwerk van bloedvatjes gevormd,

waarbij gelijktijdig links en rechts oogblazen ontstaan en het hart zich ontwikkelt. Vanaf dit tijdstip is een kloppend hart aanwezig. Verder heeft het embryo ondertussen een kromming ondergaan. Hierna ondergaat het embryo een wat snellere ontwikkeling van o.a. spieren, ledematen en daarna de groei van verdere organen.

De ontwikkeling van menselijk embryo loopt vrijwel parallel met die van het vogelei.

Ook bij ons gaan wel eens de dingen verkeerd. Denk maar eens aan de recentelijk en met succes gescheiden Siamese tweeling.

U ziet: er is een redelijke mogelijkheid dat er iets verkeerd gaat, maar de natuur is zeer goed in staat zijn zaken te herstellen.

Desondanks willen wij u deze informatie niet onthouden.

Gea Stoop

Beknopte geschiedenis van de waterslager

De historische ontwikkeling van wilde kanarie tot zangkanarie wordt in vrijwel alle handboeken uitvoerig beschreven. Opvallend is dat de auteurs zich voornamelijk concentreren op de ontwikkelingen die uiteindelijk geleid hebben tot het ras harzer. Algemeen wordt aangenomen dat het houden en fokken van kanaries zich vanuit Italië via Tirol over Duitsland heeft verspreid. Hier ontstond de Saksische kanarie, die vaak wordt beschouwd als de stamvader van de huidige Noord-Europese zangkanarierassen.

DOOR JAAP PLOKKER

Twee visies

Bij de overdaad aan informatie over het ontstaan van de harzer steekt de aandacht die in de handboeken wordt besteed aan de geschiedenis van de waterslager, maar schril af. Waarschijnlijk als gevolg van onvoldoende historisch onderzoek werd tot voor kort aangenomen dat de bakermat van het ras waterslager ook in Centraal-Europa ligt met de Saksische kanarie als directe voorvader: In de Harz ontwikkelde zich uit de Saksische kanarie de harzer, uit de in de Lage Landen geïmporteerde Saksische kanaries ontwikkelde zich de waterslager.¹

Er zijn voldoende redenen om de nodige vraagtekens te plaatsen bij voornoemde visie op het ontstaan van het ras waterslager. Een andere, mijns inziens, plausibeler veronderstelling is dat de wortels van de waterslager niet in Duitsland, maar in de Lage Landen liggen. Er zijn historische bronnen die erop duiden dat behalve via Italië, Tirol en Duitsland er ook een westelijke route, waarschijnlijk over zee, heeft bestaan waarlangs kanaries uit Zuid-Europa in de Lage Landen zijn beland. Bronnen geven aan dat in het huidige België en Nederland al in het midden van de 16e eeuw grote gele kanaries bestonden. Men noemt deze de Oud-Hollandse kanarie of ook wel "grote gele". Uit deze kanarie ontwikkelden zich gefriseerde kanaries, de Hollandse krulveer, en zangkanaries, de waterslager. Naar een regio waar men zich op de kweek van waterslagers toelegde, werd dit zangkanarieras ook wel "Mechelaar" of "Mechelse waterslager" genoemd.²

Gele kanaries met uitgesproken watertoeren schijnen reeds in de 17e eeuw in de Lage Landen voor te komen en omstreeks 1700 was Mechelen al een waterslagercentrum. Maar ook in andere regio's in Vlaanderen

werd op uitgebreide schaal met waterslagers gefokt. In Vlaanderen ontstonden ook de eerste 'maatschappijen' van waterslagerliefhebbers. Wanneer deze verenigingen zijn ontstaan is onbekend, maar er zijn aanwijzingen dat zich in de 18e eeuw waterslagerfokkers al organiseerden. Op grond van historische bronnen is met vrijwel aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te concluderen dat de waterslager verreweg het oudst nog bestaande zangkanarieras is.³

Verval en opkomst

Met de komst van Duitse vogelhandelaren naar de Lage Landen, die de veel populairdere Saksische kanaries verkochten, verdwenen in de 18e en 19e eeuw de waterslagers in Vlaanderen naar de achtergrond. Het aantal maatschappijen nam af tot er op het eind van de 19e eeuw nog maar enkele waren overgebleven. Toen het waterslager-ras bijna op sterven na dood was, nam de belangstelling plotseling toe. In het begin van de 20e eeuw breidde het verenigingsleven zich weer uit en verschenen ook de eerste artikelen over waterslagers in Nederlands-, Duits-, Frans- en Engelstalige tijdschriften. Het streven om de interesse voor de waterslager tot over de grenzen van Vlaanderen te verspreiden werd wreed verstoord door de Eerste Wereldoorlog. België leed bijzonder zwaar onder de oorlogshandelingen en het scheelde niet veel of de waterslager was in de jaren 1914-1918 voorgoed van de aardbodem verdwenen. Na de oorlog werd de draad echter weer energiek opgepakt en sindsdien heeft de waterslager een waardige plaats in de internationale avicultuur verworven.⁴

De reden waarom omstreeks 1900 de belangstelling voor de waterslager weer toenam is vooralsnog onduidelijk. Sommigen nemen aan dat als gevolg van de emancipatie van de arbeiders en de opkomst van de arbeidersbeweging ook

onder de fokkers van waterslagers, 'meest alle luitjes uit den werkersstand of kleine bedienden', de drang tot organiseren toenam. Het is ook mogelijk dat de opkomst van het Vlaams nationalisme en de verhoogde belangstelling van de Vlamingen voor hun eigen historie en cultuur bovendien de interesse voor de typisch Vlaamse waterslager heeft bevorderd.⁵

Opkomst van waterslagers in Nederland

In de eerste decennia van de vorige eeuw was de belangstelling voor het houden van waterslagers in Nederland minimaal. Vogeltijdschriften stonden bol met advertenties waarin Saksische kanaries en edelrollers van Seifert- en Trute-afstamming werden aangeboden, maar voor waterslagers was kennelijk nauwelijks een markt voorhanden. De verspreiding van aanvankelijk Saksische kanaries en later harzers over Noordwest-Europa had tot gevolg gehad dat de Nederlandse zangkanariefokkers zich vrijwel volledig hadden toegelegd op de Duitse gangstammen. De hernieuwde belangstelling voor waterslagers bleef in eerste instantie beperkt tot Vlaanderen. Toen in het begin van de 20e eeuw ook buiten België interesse voor dit klassieke zangkanarieras ontstond, bleef toch het merendeel van de Nederlandse zangkanariefokkers de oude vertrouwde Duitse gangstammen trouw.⁶

Een tweede reden voor de geringe populariteit van de waterslager was waarschijnlijk het bedenkelijke imago dat dit ras in de kring van de toenmalige zangkanariefokkers genoot. Men vond de waterslager hard, schel, onbeschaafd en daarom een voortdurende bedreiging voor de zachte, gecultiveerde zang van de harzers. Waterslagers werden daarom geweerd uit de buurt van harzers; een gebruik dat op tentoonstellingen tot ver in de 20e eeuw gemeengoed bleef. De permanente plaats op het strafbankje zal het enthousiasme bij de zangkanariefokkers om waterslagers te gaan houden niet bevorderd hebben.

Hoe marginaal de waterslagerfokkerij in de eerste decennia van de 20e eeuw in Nederland was, blijkt wel uit het feit dat het tot 1926 duurde voordat waterslagers door een Nederlandse keurmeester beoordeeld konden worden en dat vanaf 1926 lange tijd alleen de heer Zandvliet gerechtigd was waterslagers te keuren. Pas in de loop van de jaren '30 nam het aantal keurmeesters toe. Cruciaal voor de opkomst van het houden en fokken van waterslagers in Nederland is een kampioententoonstelling in 1928 in

Den Haag geweest. Ter promotie van de waterslagerzang in Nederland had een zekere heer Mechels uit Antwerpen een achttal vogels ingezonden. Er was veel belangstelling voor deze inzending en de heer Mechels deed goede zaken. Ook de heer M. van Woezik maakte op deze tentoonstelling kennis met de waterslagerzang, raakte ervoor geïnteresseerd en zou zich daarna ontpoppen als een zeer belangrijk promotor van de waterslagerfokkerij in Nederland. Hij en de heer J. Gerrits volgden een keurmeestersopleiding in België en behaalden in 1935 hun brevet. Het is voor een belangrijk deel aan het enthousiasme van deze pioniers te danken dat de waterslager een vaste plaats in de Nederlandse avicultuur heeft verworven.

Een principiële keuze

Een beslissing met verstrekkende gevolgen voor de toekomst van de waterslagerfokkerij in Nederland was de principiële keuze die de pioniers omstreeks 1930 maakten om te streven naar waterslagerzang, waarvan de structuur zoveel mogelijk overeenkomsten vertoonde met die van de inheemse nachtegaal.

Reeds in het begin van de 20e eeuw bestonden waterslagerstammen met verschillende zangstructuren. De Belgische waterslagers die de heer Mechels in 1928 voor de kampioententoonstelling in Den Haag had ingezonden, zongen een lied waarin de zangtoeren lang werden aangehouden. De Antwerpenaar B. Peleman, een vooraanstaand Belgisch keurmeester die zich veel moeite heeft getroost om de waterslager in Nederland te promoten, schreef in 1929 bijvoorbeeld over de knor: De zanger 'brengt de knor in directe of gebogen vorm. Onnodig te zeggen dat de gebogen vorm te verkiezen is boven de knor in rechte of directe lijn. Knor kan gebogen

zijn, omdat hij lang aangehouden wordt.'⁸ Op grond van deze beschrijving van de knor kan geconcludeerd worden dat de zangstructuur van de betere Belgische waterslagers nogal wat overeenkomsten vertoonde met die van de harzer. Een conclusie die ook in 1928 door M. van Woezik werd getrokken.

Toen de heer van Woezik en zijn kompanen op het eind van de jaren '20 zich meer voor de waterslagerzang gingen interesseren, ontdekte men in Den Haag een waterslagerfokker, een zekere heer De Graaf, wiens kanaries een lied zongen met een structuur die veel overeenkomsten had met de zang van de inheemse nachtegaal. De Haagse waterslagerfokkers waren veel meer gecharmeerd van de nachtegaalvogels van De Graaf dan van de harzerachtige waterslagers van Mechels. Zij besloten, in tegenstelling tot de waterslagerfokkers in België, te streven naar vogels met een geslagen zangstructuur, waaruit alle harzerinvloeden waren verdwenen. Deze opvatting werd door de eerste generatie waterslagerkeurmeesters en hun opvolgers uitgedragen en vond alom ingang bij de waterslagerfokkers in Nederland.

Alleen op de wereld

Door welbewust te kiezen voor waterslagerzang, waarvan de zangstructuur afweek van wat in België als toonaangevend werd beschouwd, plaatsten de Nederlandse waterslagerfokkers zich in een internationaal isolement. Hoezeer de Nederlanders hun zuiderburen ook probeerden te overtuigen dat in de zang van de Belgische waterslager te veel harzerinvloeden merkbaar waren, toch bleven in internationaal verband de door de Belgen vastgestelde criteria bepalend. Door sedert 1981 in de keuring andere normen te hanteren dan op

internationale tentoonstellingen is voorgescreven, is het Nederlandse isolement de laatste decennia alleen maar sterker geworden. Het gevolg van deze reeds in de jaren '30 van de vorige eeuw ingezette ontwikkeling is dat Nederlandse waterslagers met hun geslagen zangstructuur door veel niet-Nederlandse fokkers als tweederangs waterslagers worden beschouwd. Anderzijds zou men ook kunnen concluderen dat in Nederland in de 20e eeuw een nieuw zangkanarieras is ontstaan, dat zich in vele opzichten onderscheidt van de oorspronkelijke voorvader: de Belgische waterslager.⁹

NOTEN

Dit artikel is ontleend aan de website van vogelvereniging 'De Kanarievogel' te Katwijk (www.dekanarievogel.nl). Op deze website vindt men een uitgebreid deel over het houden en fokken van waterslagers.

1. P. Kwast, Handboek voor de zangkanariekeker (Zutphen 1979), pp.10-13.
2. B. Willem, Geschiedenis van de kanarie (Best 1987), p. 44.
3. G. Frank, Vogelzang. In: Vogel-magazijn, jrg. 1987, pp. 55-57.
T.B. Trujillo, The Waterslager Canary website: www.waterslagers.com/TEXT/Articles/Waterslager.HTM (08-05-2003).
4. G. Frank, Vogelzang, o.c., pp. 55-57. B. Peleman, De Belgische Waterslager (brochure, Antwerpen 1922), pp. 1-2, 6-7.
5. G. Frank, Vogelzang, o.c., pp. 55-57. Prof. Dr. L. Wils, De politieke ontwikkeling in België 1894-1914. In: Algemene Geschiedenis der Nederlanden (Bussum 1978), pp. 425.
6. De Kanarie, officieel orgaan van den Nederlandse Bond van Kanarieeffhebbers en Vogelvrienden, jaargang 1915-1916. Passim.
7. M. van Woezik, Een stukje geschiedenis van de waterslager. In: Onze Vogels, jrg. 1970, pp. 350-351. Veel van wat hierna over dit onderwerp wordt geschreven is mede op dit artikel gebaseerd.
8. B. Peleman, Keuren van den zang der Belgische Waterslagers. In: "Onze Gevleugelde Zangers", orgaan van de Algemene Nederlandse Bond voor Kanarieefften en Vogelbescherming, jrg. 1929, nr. 30, 32, 33, 34, 36 en 41. Passim. Ik heb gebruik gemaakt van de door de Studieclub Zang N.Z.H.U. uitgegeven transcriptie van de in 1931 door G.J. Kleinhaar overgeschreven tekst.
9. Een afschrift van een in 1981 verzonden brief van de Nederlandse keurmeesters aan de Belgische waterslagerkeurmeesters is gepubliceerd in: Handleiding voor de opleiding tot zangkanarie-keurmeester (Publicatie van de T.C. Zang van de NBV, Bergen op Zoom, z.j. (1981-1985?)), Deel 2, pp. 22-23. Voor een niet-Nederlands oordeel over de Nederlandse waterslager verwijst ik, bijvoorbeeld, naar de website van de American Waterslager Society (www.waterslagers.com). Zie ook: J. Plöcker, De Hollandse waterslager. In: Onze Vogels, jrg. 2000, pp. 244-246.

A.O.B. "DE VOGELWERELD"

Lees DE VOGELWERELD maandelijks tijdschrift van de A.O.B. (Algemene Ornithologische Bond van België)

Jaarlijks abonnement 2003 van Januari tot December, ten bedrage van € 26. Te storten op Nederlandse postrekening 115834 van: DE VOGELWERELD - BRUSSEL. Om een proefnummer van ons tijdschrift te bekomen kunt u dit aanvragen bij onze dienst: LEDEADMINISTRATIE. Adres: VAN BOVEN Francois - Bosveldstraat 2 - 9260 Wicheien België. - Tel.: (0032) (0) 52 / 42.21.75.

SCHERPE MAAGKIEZEL

* voor kanaries, tropen, wildzang, kleine parkieten, etc. - voor grote parkieten, papegaaien, kwartels, fazantjes, etc. - voor postduiven.

Uw vogels hebben geen tanden. Wel een spiernaag. Zorg dat er scherpe kiezel in zit!

VERKRIJGBAAR IN ALLE DIERENSPECIALZAKEN.

NU OOK OESTERSCHELPENGRIT

Gratis monster en folder bij:

F. THIJSSSEN MILL

SPECIALIST IN SCHERPE MAAGKIEZEL

Tel. (0485) 45 17 37 - Postbus 29, 5450 AA MILL

RECHTE VOORFRONTEN	met deurtjes			met klepjes en bakjes		
	Afmeting / hoog	30cm	40cm	50cm	30cm	40cm
30 cm	€ 2,30	€ 3,80				
40 cm	€ 2,50	€ 3,30		€ 4,00	€ 4,80	
50 cm	€ 3,00	€ 4,00		€ 4,80	€ 5,50	
60 cm	€ 3,80	€ 4,50	€ 6,00	€ 5,30	€ 6,30	€ 8,00
70 cm	€ 4,50	€ 5,50		€ 6,30	€ 7,30	
80 cm	€ 5,00	€ 6,30	€ 7,80	€ 7,80	€ 9,00	€ 11,30
100 cm	€ 6,50	€ 8,00	€ 10,00	€ 9,50	€ 11,00	€ 12,50
120 cm	€ 7,50	€ 8,80	€ 11,00	€ 11,00	€ 13,00	€ 16,30

Wij leveren ook fronten met zware spijl in 40 en 50 cm hoog.
Op de fronten geven wij 10% korting bij bestelling boven € 100,00.
Tevens leveren wij aluminium kokerprofiel, gaas en verbindingstukken.

Vogelspecialzaak Cor Quartel Richtersweg 15
7339 AA Ugcshelen (Apeldoorn) Tel. 055-5428539 na 17.00 uur.

Franko levering vanaf € 500,00
daar beneden € 30,- vracht.

De

Voeding voor onze vogels

voedsel

Voeding is de primaire levensbehoefte van elk levend wezen. Zonder voeding geen leven, zo simpel is de zaak. Er is al heel wat gediscussieerd over de 'ideale' voeding. Mensen doen vaak jarenlange studies naar de ideale verhoudingen van aminozuren, vetten, vitamines en eiwitten. Feit is dat de ideale voeding in principe voor elk levend wezen verschillend is en zelfs verschilt van periode tot periode (zoals rui, kweek- en rustperiode). Het is daarom voor leken onbegonnen werk om te experimenteren met het zelf samenstellen van voedsel voor onze vogels. Ik denk dat het zelfs verspilde tijd en moeite is, want er is ruim voldoende aanbod aan kant-en-klare vogelvoerders. Ik zal de soorten voedingen eens voor u op een rijtje zetten.

Voedsel in de vrije natuur

De meeste vogels voeden zich in de vrije natuur met verschillende plantensoorten gedeeltelijk of geheel als voedsel tot zich nemen. Eigenlijk is het onbegonnen werk hun dagelijkse opname te analyseren. Bovendien zou men de resultaten van een dergelijke analyse toch niet kunnen gebruiken om de voedingsbehoeften van onze in gevangenschap gehouden vogels vast te stellen: die zijn heel anders dan bij vogels in het wild. Ook hangt het dieet in de natuur af van wat er te vinden is op dat moment. In perioden van schaarste sterven er zelfs vogels bij gebrek aan voeding, ook dat mag men niet vergeten en we mogen ons vooral niet blind staren op het begrip 'natuurlijke voeding of de voeding in de natuur'

Zaadmengsels

Kant-en-klare zaadmengsels zijn volop verkrijgbaar in een voor bijna elke soort vogel aangepaste versie. In de meeste gevallen voldoen deze zaadmengsels goed. Het probleem zit hem echter in het feit dat de mengsels verschillende zaden bevatten. Vogels hebben nogal de neiging hun favoriete zaden eruit te halen en de rest te laten liggen. Dat kan op den duur ertoe leiden dat de vogels last krijgen van voedsel- en vitaminetekorten, omdat ze een te eenzijdige voeding tot zich nemen. U kunt dat voorkomen door uw vogels een rantsoen te geven dat voldoende is voor één dag. Ze zullen 's ochtends de zaden eten die ze het lekkerst vinden en omdat er later op de dag niets anders meer is dan de resterende zaden, eten ze die dan ook op. Zo kunt u er

vrij zeker van zijn dat de voeding min of meer compleet is.

Over de ideale verhouding tussen de verschillende zaden heeft vrijwel iedere liefhebber en leverancier een eigen theorie. Vergeet niet dat ook deze voedingsverhoudingen moeilijk vast te stellen zijn. Er speelt van alles een rol: ouderdom van de zaden, zijn ze op arme of op rijke grond geteeld, hoe lang heeft het geduurd eer ze verwerkt waren, waarmee zijn ze besproeid geweest, welke vetstoffen enz.? Verder mag men ook niet vergeten dat de leverancier wel eens met de verhoudingen kan gaan knoeien, wanneer bepaalde zaden te duur worden. Deze willen immers ook iets verdienen en vooral, de kweker wil zeker niet te veel betalen.

Eivoer

Wanneer u met uw vogels wilt kweken, moet u onderscheid maken in de voeding die u verstrekt. Vogels die nakomelingen moeten verzorgen, hebben immers een andere, specifieke voedingsbehoefte. De poppen moeten niet alleen eitjes produceren, maar in hun krop ook voldoende voedingsstoffen kunnen aanmaken om hun jongen daarmee de eerste dagen te kunnen voeden. Dat vereist natuurlijk een ander dieet. Daarom voeren liefhebbers tijdens de kweekperiode eivoer bij. Het achterliggende idee is simpel: op een eenvoudige manier extra eiwitten en vitamines verstrekken. Vroeger werd eivoer meestal zelf gemaakt van droog brood verkruid met een gekookt ei, wat extra vitamines en eventueel wat gekiemde zaden. Tegenwoordig zijn deze eivoeders kant-en-klare in de handel verkrijgbaar en van goede kwaliteit. Als het op eivoer aankomt, heeft elke liefhebber wel zijn eigen 'geheim'. De een mengt verschillende eivoeders door elkaar, de ander voegt wat extra's toe en er zijn ook nog mensen die zweren bij het zelfbereide eivoer. Dat laatste is geen enkel probleem, mits u in de gaten houdt dat een beetje extra vitamine geen kwaad kan, maar overdaad soms schaad! Bedenk dat mensen ook niet elke dag vitamines slikken en dat een teveel aan bepaalde vitamines zelfs schadelijk voor de gezondheid kan zijn. In principe zou een goed zaadmengsel in combinatie met een evenwichtig eivoer ruim voldoende moeten zijn voor vogels. Spijtig genoeg slaan veel mensen op eigen houtje aan het experimenteren, waardoor er altijd wel iets te veel of te weinig is van het een of

het ander. In het slechtste geval kan de voeding dan te eenzijdig worden. Op de lange termijn kan dat ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid van de vogels! Maakt u uw eivoer zelf, beperk u tot een vitaminepreparaat en respecteer de verhoudingen.

Kiemzaden

Gekiemde zaden hebben als doel de vogels op eenvoudige manier te voorzien van wat extra groenvoer en vitamines. In de handel zijn kant-en-klare mengsels van kiemzaden verkrijgbaar, meestal bevatten deze mengsels cardy, boekweit, paddy, tarwe, gerst, haver, milo, dari, kennep en katjang idjoe. Er zijn ook liefhebbers die enkel en alleen gekiemde tarwe en kempzaad geven, in de veronderstelling dat deze zaden de geslachtsdrift aanwakkeren. Voor die veronderstelling zijn tot op heden echter geen harde bewijzen gevonden. Zoals gezegd is de ideale voeding van veel factoren afhankelijk. Gekiemde zaden kunnen weliswaar bepaalde vitaminetekorten opvangen (al heeft iedereen zijn mening over het nut daarvan), maar zijn beslist geen wondermiddel, zoals soms beweerd wordt. Ook hier is een waarschuwing op zijn plaats: haal enkele uren na het aanbieden de kiemzaden die niet zijn opgegeten uit de kooi, want ze kunnen vrij snel verzuren.

Pellets

Deze voedingsmethode is komen overwaaien uit de Verenigde Staten en heeft een aantal jaren geleden zijn intrede gedaan in Europa. Het principe is simpel: alle benodigde voedingsstoffen worden verwerkt tot een vloeibaar geheel en vervolgens gebakken tot licht verteerbare korrels. De vogel krijgt dus in feite steeds een uitgebalanceerde voeding. Omdat de korrels allemaal dezelfde samenstelling hebben, is er geen gevaar voor tekorten. Zo is er bijna voor elke soort vogel en elke situatie een specifieke 'korrelvoeding' te koop, waardoor het toevoegen van eivoer en vitamines tijdens het kweekseizoen overbodig wordt. De korrels worden helemaal opgegeten, zodat er weinig of geen afval overblijft.

Een nadeel zou kunnen zijn dat u de vogels moet 'leren' deze korrels te eten en men kan twijfels hebben over de samenstelling. Wij zien immers niet wat erin zit. Zijn de vogels eenmaal eraan gewend, dan geven pellets geen enkel probleem. Zoals het bij alle nieuwigheden gaat, zijn er ook verstokte

tegenstanders van deze voeding. Bedenk echter dat menigeen 25 jaar geleden ook de wenkbrauwen heeft gefronst bij de introductie van hondenbrokken, maar die zijn vandaag de dag ook niet meer weg te denken.

Extraatjes

Iedereen wil zichzelf, maar ook zijn huisdier(en) af en toe verwennen. Of het nou om een hond, een goudvis of een vogel gaat. Daar is ook helemaal niks op tegen. Zolang u het maar niet overdrijft en bedenkt dat het om iets extra's gaat. Mijn agaporniden zijn bijvoorbeeld dol op een stukje fruit, wat trosgerst, halfrijpe maïs en broccoli.

Zorg er in elk geval voor dat de extraatjes die u geeft van natuurlijke oorsprong zijn (dus geen kunstmatige kleurstoffen etc.). Geef liever geen suikers en andere zoetigheden.

Eigen ervaring met pellets

Ruim vijf jaar geleden maakte ik voor het eerst kennis met pellets. Ik was destijds redacteur van het verenigingsblad van de BVA en kreeg een uitnodiging van een grote dierenvoedselafabrikant voor de perspresentatie van hun nieuwste product: korrelvoeding. Ik stond heel sceptisch tegenover dit nieuwe voeder en had er nogal wat bedenkingen bij. Het werd allemaal wel bijzonder rooskleurig voorgesteld, maar mijn vogels korreltjes gaan voeren, dat zag ik niet echt zitten. Het leek me allemaal een aardige publiciteitsstunt, maar daar zou het ongetwijfeld ook bij blijven. Wie voederde er nou korrels aan zijn vogels?! Links en rechts had ik natuurlijk ook al de nodige cowboyverhalen gehoord over totaal mislukte kweekresultaten en andere nare gevolgen van deze nieuwste uitvinding. Voor ons liefhebbers was de klassieke manier van voederen nog altijd de beste.

Tot mijn verrassing hoorde ik een paar maanden later van een vriend dat hij al geruime tijd zijn *A. lilianae* voederde met de nieuwe pellets. Hij was er duidelijk tevreden over. Ik had op dat moment een kweekseizoen in mineur achter de rug en mijn vriend stelde voor dat ik toch eens een poging met pellets zou wagen. Niet geheel van ganser harte schafte ik een zak van vijf kilo aan, de korrels voor grote parkieten. We mengden ze door het gebruikelijke voer en wachtten af wat er zou gebeuren.

Natuurlijk gooiden mijn vogels de vreemde, onbekende korreltjes uit het voerbakje. Het zag er niet hoopgevend uit, want de vogels aten er duidelijk helemaal niet van. Ik nam toen contact op met de fabrikant en kreeg daar het advies hun voederschema te gaan gebruiken om de overschakeling naar pellets

optimaal te laten verlopen. De methode die de fabrikant hanteerde, was erop gebaseerd het aandeel pellets in de voeding langzaam op te voeren. Op hoop van zegen, dacht ik. Als eerste stap kregen de vogels precies genoeg zaden aangeboden voor één dag. Daarin was ongeveer tien procent pellets bijgemengd. Natuurlijk bleven die de eerste dag liggen. De volgende dag kregen ze nog maar tachtig procent zaden en twintig procent pellets. Nu zag ik toch dat er links en rechts al eens aan een korrel geknabbeld was. Zou het dan toch...?! De dag daarna kregen de vogels zeventig procent zaden en voor de rest pellets. Tot mijn stomme verbazing zag ik die derde dag dat een paar *fischeri* pellets aan het eten waren! Langzamerhand werd de hoeveelheid pellets opgevoerd tot ik aan een verhouding kwam van twintig procent zaden en tachtig procent pellets.

Toch vond ik dat de vogels nog te veel de neiging hadden de grote korrels te pellen, waardoor er te veel afval op de grond lag. Mijn vriend gaf me het advies over te stappen op een kleiner formaat korrel die beter geschikt zou zijn voor agaporniden. Deze overgang ging heel vlot. Na een paar dagen aten de vogels de korrels zonder problemen helemaal op, zonder ze eerst te 'pellen'.

Nu waren de vogels weliswaar met succes overgezet op ander voer, maar het wachten was nog wel op de kweekresultaten. Met de nodige twijfel liet ik de vogels in de kweekkooien. Hoe zou dit uitpakken? De vogels hadden immers al enkele maanden geen eivoer meer gehad. Deed ik er wel goed aan of was ik het slachtoffer van een goed georganiseerde reclamestunt? Half oktober kregen de vogels hun nestkasten aangeboden en de eerste resultaten zagen er veelbelovend uit. Vrij snel gingen de vogels over tot het maken van een nest. Na zo'n veertien dagen lagen daar de eerste eieren in. Maar nu moest het gebeuren: zouden de vogels hun jongen wel voeren met deze korrels? De dag na de geboorte van de eerste jongen nam ik een kijkje. Tot mijn grote opluchting leefden de jonge vogels nog.

Wat geef ik?

Tegenwoordig geef ik als basisvoeding aan mijn vogels (agaporniden) nog steeds tachtig procent pellets en twintig procent zaden. Dat wil uiteraard niet zeggen dat ik niet ook nog wat groenvoer, trosgerst en andere 'snoepjes' verstrek. Eivoer heb ik de laatste twee jaar niet meer gegeven en dat heeft geen enkele invloed gehad op de kweekresultaten. Er sterven nu wel minder vogels tijdens de eerste levensmaanden en ik heb de indruk dat de vogels iets gemakkelijker door de rui gaan.

Tijdens de lezingen die ik regelmatig in

België en Nederland over agaporniden houd, komt voeding meestal wel ter sprake. Wanneer ik over pellets vertel en de mening van de aanwezigen peil, komen er heel wat negatieve reacties en verhalen. Bij navraag blijkt slechts een enkeling de pellets ook daadwerkelijk geprobeerd te hebben. De meeste mensen baseren zich op verhalen 'van horen zeggen'.

Uit contacten met collega's van de Amerikaanse ALBS (African Love Bird Society) heb ik begrepen dat het voederen met pellets in de Verenigde Staten al jaren is ingeburgerd. Het voeren met zaden is daar veel minder gebruikelijk. Het merendeel van de Europese liefhebbers lijkt op het gebied van voeding nogal conservatief, hetgeen best te begrijpen is. Ook ik had aanvankelijk dezelfde twijfels over dit nieuwe product. Pellets zijn weliswaar duurder in aanschaf, maar omdat de vogels er veel minder van eten, bijna niets meer verspillen en geen eivoer of extra vitamines meer nodig hebben, besteed ik jaarlijks niet meer geld aan hun voeding dan vroeger, toen ik nog zaden voederde. Let op: pellets zijn zeker geen wondermiddel!!! Het is een voeding die niet beter of slechter is dan de klassieke voedingen! Ik heb koppeltjes die in twee nesten 12 jongen hadden, terwijl ik ook een paartje heb dat op twee nesten slechts een jong had. Maar ligt de oorzaak hier bij de voeding? Neen, deze stelling is veel te simplistisch. Tal van andere factoren spelen nog een rol!! Ik heb geen studies gedaan als voedingsdeskundige, ik geef mij ook niet uit als een van hen. Ik wil gewoon benadrukken dat het niet enkel en alleen de voeding is die gaat bepalen of er veel of weinig jongen komen. Als ik morgen mijn voeding aanpas, zal ik misschien wat dunner of wat dikker worden. Ik zal nooit, enkel en alleen, door mijn voeding te wijzigen een 'atleet' worden. Vergeet ook vooral niet dat verkopers van die producten alles op alles zullen zetten om hun product als 'het ideale' te promoten. Er is immers geen enkele firma die voor niets werkt en hun taak is geld verdienen met de verkoop van hun producten. Net zoals de leveranciers van pellets, zaden, eivoeders enz. Eigenlijk is er geen slechte voeding en hebben de vogels het beter bij ons dan in de natuur, want daar moeten ze werken voor hun kost. Verder geloof ik nooit dat een firma zich kan veroorloven om slechte producten op de markt te brengen, de concurrentie is daarvoor te groot. Iedereen heeft het wel ergens juist in zijn redeneringen. Aan u om zelf te oordelen en van alles het beste te nemen zonder u te laten beïnvloeden door om het even wie.

DIRK VAN DEN ABEELE
WWW.AGAPORNIS.BE

Eens een hen, altijd een hen! (?)

Foto: Hens Dorst

Half haan/hen

se/

De,

Al zolang ik een volière bezit, nu 23 jaar, houd ik grasparkieten en valkparkieten. Dit zijn mijn favoriete vogels. Op de bodem scharrelen nog Chinese dwergkwartels en al vele jaren heb ik daarvan eieren en jonge kwarteltjes.

Twee jaar geleden was ik toe aan bloedversing en ruilde bij een clubgenoot een hennetje tegen een onverwant hennetje. Samen met een jong mannetje vormden zij een gelukkig paar en bracht vorig seizoen en ook dit seizoen enkele jongen groot. Van het laatste nestje wilde ik jongen inschrijven voor de plaatselijke tentoonstelling en moest deze jonge vogels uitvangen om te laten enten. Zo gezegd, zo gedaan. Weer twee weken later moest ik deze jongen vangen om ze naar de tentoonstelling te brengen. Toen ik daarmee bezig was, viel mij iets vreemds op aan de moeder.

Het hennetje, dat dus al diverse jongen had grootgebracht, was aan het veranderen in een haan. Onder haar kin zat een grote witte keelvlek en een zwarte band net als bij haar echtgenoot. Nadat ik haar had uitgevangen en samen met een vriend beter bekeken, bleken ook op de rest van haar lichaam de mannelijke kleuren zichtbaar te worden. Op dit moment is zij half hen, half haan.

Op de plaatselijke tentoonstelling heb ik haar (hem) aan diverse vogelkenners laten zien en iedereen was verbaasd.

Wel bleken meerdere "kenners" er eens van gehoord te hebben. Een keurmeester vertelde mij dat het wel vaker voorkomt. De dierenarts vertelde dat ik blijf zitten met een hen, die geen hen meer is, maar ook geen haan.

Voorlopig mag ze als "biologisch wonder" bij ons blijven wonen. Ik hoop dat zij/ hij goede maatjes blijft met de haan.

Zo zie je maar dat de vogelhobby een boeiende hobby is en dat de wonderlijke wereld der natuur je blijft verbazen, mij tenminste wel.

HANS DORST
WOUDEBERG.

Foto: Jann de Nijs

De wildkleur haan

Foto: Jann de Nijs

De wildkleur hen

WERKEN MET EIEREN IN BROEDMACHINES

Door Marcel VAN AELST.

Het uitbroeden van eieren en het grootbrengen van jongen met de hand is niet gemakkelijk. Daarom hier enkele raadgevingen.

Wat ook de reden mag zijn voor het kunstmatig uitbroeden van de eieren van uw vogels, hou er steeds rekening mee dat poppen geen legmachines zijn en dat het wegnemen van hun eieren moet gebeuren om hen te kunnen behouden en niet uit hebzucht.

Er bestaan ontelbaar gegronde redenen om eieren in de broedmachine te leggen of jongen met de hand op te fokken. Hoewel sommige poppen goede eierenleggers zijn, zijn ze totaal onbekwaam om hun eieren zelf uit te broeden en hun jongen bij het uitkomen te voeden. In gevallen als bij de melkarendsuil (*Bubo lacteus*), die minstens 5 jaar oud moet zijn alvorens de pop eieren legt en dan nog maar 2 stuks, is het verantwoord deze in de broedmachine te plaatsen en meteen de vogels aan te moedigen nog een tweede legsel te produceren.

Er is maar een grote reden om kunstmatige uitbroeding met succes toe te passen en dat zijn bevruchte eieren. Het verwondert me nog steeds dat verschillende kwekers vogels blijven aanhouden waarvan ze het geslacht niet kennen en die jaar in jaar uit zonder resultaten blijven. Om resultaten te verkrijgen heb je een PAAR nodig, met andere woorden een man en een pop! Met dieren waarvan men het geslacht uiterlijk niet kan bepalen (bijvoorbeeld uilen en papegaaien), moet men de dierenarts inschakelen en hen chirurgisch of via DNA laten seksen om geen waardevolle kweekseizoenen te verliezen terwijl je zegt "wacht af en zie". Aan de basis van dit alles ligt een broedmachine en een kunstmoeder (soort ziekenkooi). Daarvoor bestaan vele catalogi waaruit je je keuze kunt bepalen.

Waar moeten we dat allemaal plaatsen?

Zelfs van de beste en duurste broedmachine kan men niet verwachten dat ze resultaten oplevert in een kamer waarin de temperaturen en de vochtigheid regelmatig veranderen. De kamer die je daarvoor uitkiest moet voor zover mogelijk vrij zijn van deze variaties, terwijl een goede ventilatie van zeer groot belang is. Indien deze plaats zich in huis bevindt, zorg er dan voor dat er niet in geklopt of dergelijke wordt. De vensters hebben best donkere blinden zodat er geen direct zonlicht op de broedmachine kan vallen. Mijn eigen oplossing was een ruimte te bouwen als een vogelkamer met zo weinig mogelijk vensters voorzien van een grote hoeveelheid stopcontacten, en de muren gelakt, zodat ze gemakkelijk schoongemaakt konden worden. Hier houden we de temperatuur steeds tussen de 21° en 23° Celsius en een vochtigheidsgraad tussen de 50 en 55%.

De meeste soorten zullen succesvol uitkomen bij 37,5° C en de meeste broedmachines bezitten tegenwoordig een elektronische temperatuurcontrole tot op 0,5° nauwkeurig, wat voldoende is voor de meeste eieren. Temperatuurverschillen, speciaal gedurende de eerste dagen, kunnen zorgen voor gedeformeerde of soms zelfs dode jongen. Te warm zal voor gekookte eieren zorgen, en het embryo laten afsterven; te koud zal ook het embryo doden of op zijn minst het broedproces verlengen. Mijn eigen broedkasten zijn uitgerust met een sensor die aangesloten is op een kleine claxon. Deze verwittigt me als de temperatuur meer dan 0,5° verandert. Die sensoren werken op een batterij zodat ik ook bij het uitvallen van de elektriciteit verwittigd word.

Broedmachines bestaan er in 2 soorten:

1. De stille luchtmaschine, die totaal afhankelijk is van de warmtestuwing en daarom koude plekken heeft. Na het openen heeft de machine enige tijd nodig om weer optimaal te werken.

2. De geforceerde lucht- of bewegende luchtmaschine, die door een ventilator aangedreven wordt. Deze houdt beter een gelijke temperatuur in de broedmachine.

Als een bevrucht ei beschouwd mag worden als een levend ding, dan moeten zowel ademhaling als metabolisme actief blijven. Vandaar dat er een regelmatige doordringing van zuurstof in het ei plaatsvindt en kooldioxide en water uit het ei, allemaal door de poriën van het ei. Het zachtjes waaien van warme, verse lucht over het eioppervlak draagt ertoe bij dat de schadelijke gassen waardoor het embryo zou kunnen afsterven, uit het ei verwijderd worden. Mijn voorkeur gaat dus in ieder geval uit naar een broedmachine met ventilator om eieren uit te broeden en een stille luchtmaschine als kunstmoeder die steeds lager dan 36,5° C geplaatst wordt.

Het keren van de eieren

Een regelmatig keren van de eieren zorgt voor een regelmatig contact met de verschillende voedingsgebieden van de dooier. Daarbij voorkomt het dat het membraan aan het jong kan gaan vastkleven en het jong hinder ondervindt bij het uitkomen. Men mag de eieren met de hand keren, doch dat vraagt redelijk wat tijd. In de meeste gevallen keren we de eieren minimum een keer of 3 per dag, indien mogelijk meer zelfs. De eieren mogen niet steeds in dezelfde richting gekeerd worden, maar nu eens naar links en dan weer naar rechts.

Welke broedmachine je ook wilt aanschaffen, hou steeds goed in gedachten dat hygiëne een van de belangrijkste dingen is, want enkel daarmee bereik je succes.

Broedmachines met een ventilator zijn doorgaans ook uitgerust met automatische kering door rollen of van links naar rechts bewegen 90°, ieder uur, dus 24 keer per dag.

Voor we eraan beginnen, moet men het ei in de machine leggen alwaar het kan genieten van rust en stilte. Indien er geen kunstmoeder voorhanden is, kan men het keersysteem uitschakelen, doch dat kan natuurlijk niet als er nog andere eieren in de broedkast liggen die op een ander tijdstip moeten uitkomen. We onthouden dus in de eerste plaats dat alles wat bij het uitbroeden van eieren gebruikt wordt, tot in de puntjes zuiver en ontsmet moet zijn. Controleer ook regelmatig of de temperatuur constant blijft evenals de luchtvochtigheid. Die wordt op peil gehouden door toevoeging van water in de machine en kan worden afgelezen op de hygrometer en van vogelsoort verschilt. Voor uilen ligt de luchtvochtigheid tussen de 45 en 65%, terwijl dit voor andere roofvogels 35 tot 40% bedraagt. Dieren uit het regenwoud hebben een hogere vochtigheid nodig dan waterwild. Indien je de juiste vochtigheidsgraad niet weet, tracht dan een gemiddelde van 50% aan te houden.

DE NATTE HYGROMETER is een thermometer in de broedmachine die met een wiek in het waterreservoir hangt. Dat water verdampt en hoe meer verdamping, hoe lager de temperatuur wordt. Hoe lager de luchtvochtigheid, des te meer water er verdampt uit de wiek en vervolgens sprekt des te lager de temperatuur op de thermometer.

DE DIGITALE HYGROMETER kun je apart kopen bij de handelaar in broedmachines. Hij is een beetje gerieflijker. De instructies bij zulk instrument geven aan het ding gedurende een uur in een natte doek in te pakken, waarna hij ongeveer 94 tot 96% vochtigheid aangeeft. Deze kan men met een kleine schroef aan de achterzijde basturen. Dat is in feite het beste en die blijft dan constant in de broedmachine zodat je de luchtvochtigheid ongehinderd kunt aflezen.

DE CONTROLE. De volgende stap in het kunstmatig uitbroeden is het controleren van de eieren terwijl ze in de broedmachine liggen. Hoewel ze op het eerste gezicht allemaal op elkaar lijken, verschillen

de schalen van de eieren toch in poreusheid. Niet enkel tussen de soorten, maar zelfs tussen vogels van dezelfde soort, zelfs eieren van dezelfde pop kunnen verschillen. Voor een succesvolle uitkomst moeten alle eieren tussen de 11 en 16% van hun leggewicht verliezen bij het uitkomen. Vijftien procent is de juiste norm. Daarom is het aan te raden de eieren afzonderlijk goed in de gaten te houden en de juiste gegevens op te tekenen. Alleen op die manier kun je ervan overtuigd zijn dat jouw broedmachine zorgt voor een correcte luchtvochtigheid.

Indien je merkt dat de meerderheid van jouw eieren goed vooruit blijkt te gaan, terwijl er enkele teveel gewicht verliezen, dan is de gemakkelijkste oplossing deze eieren over te brengen naar een andere broedkast met een relatief hogere luchtvochtigheid. Sommige eieren hebben regelmatige aandacht nodig en moeten op bepaalde tijdstippen naar een andere broedkast overgebracht worden.

PLAATS VAN DE LUCHTZAK. Om te kijken of de eieren leefbaar zijn (m.a.w. of het embryo zich goed ontwikkelt) gebruikt men de doorlichtingsmethode. De eieren van uilen en papegaaien lenen zich het makkelijkst om door te lichten, omdat die een witte schaal bezitten en redelijk dun zijn, zodat het licht er gemakkelijk doordringt. Die met redelijke pigmentatie zijn moeilijker te doorlichten. Hiervoor gebruiken we een doosje met een gaatje boven een lichtbron of een van de in de handel verkrijgbare pillampjes (is belgisch dialect voor zaklamp).

Als de embryo's zich beginnen te ontwikkelen, verliezen de eieren vocht en wordt de luchtzak groter. Al naargelang de groei van de luchtzak kan de kweker nagaan of het proces naar wens verloopt. De onervaren kweker kan hier op bepaalde tijdstippen met een streepje van een penseeltje de vooruitgang aanduiden tot het uitkomen van het jong. Om de juiste ontwikkeling te kunnen optekenen kan men ook de eieren regelmatig wegen. Alhoewel men een goede uitkomst kan bereiken in de originele broedkast, is het toch beter dat men een aparte uitkomer kan gebruiken, zodat er helemaal geen slechte bacteriën of resten in de buurt van de jonge vogeltjes aanwezig zijn. Soms liggen er nog andere eieren in de broedmachine die dan eveneens bevuild kunnen worden. De laatste dagen hoeven we de eieren ook niet meer te draaien, wat wel steeds gebeurt in een automatische broedmachine. Je kunt dus een uitkomer kopen, doch mijn voorkeur gaat naar een stille-luchtbroedkast. Dat is niet alleen gewenst en gemakkelijk, maar in geval van nood kan die altijd de rol van broedkast overnemen. Je moet dan wel zelf de eieren met de hand keren. De eieren moeten dus naar die uitkomer overgeplaatst worden net voor ze gekipt zijn. Dat gebeurt als de jongen in de luchtzak doordringen en er nog geen teken of barstje aan het ei te zien is.

Om een goede uitkomst te bereiken oppert men dikwijls vlak voor het uitkomen de luchtvochtigheid op te drijven om te voorkomen dat het membraan opdroogt en zo het uitkomen eveneens te vergemakkelijken. Indien u deze theorie wilt gebruiken, let er dan op dat je de luchtvochtigheid enkel opdrijft als het jong reeds uit de schaal aan het breken is. Voor het uitbreken dringt het jong door de luchtzak waardoor zijn longen beginnen te werken en carbodioxide produceren. Totdat de schaal werkelijk doorbroken wordt, moet de bevuilde lucht ontsnappen via de poriën van de eischaal. Is de luchtvochtigheid te hoog, dan kan dat de broodnodige ontsnapping van gassen tegenhouden, zodat het jong sterft alvorens het uitgekomen is. Uit eigen ondervinding weet ik dat het in feite niet nodig is de luchtvochtigheid op te drijven, indien het ei gedurende het hele proces op de juiste manier behandeld is. Dit kwam ik te weten bij een aantal keren dat ik mij misrekend had betreffende de broedperiode en ik bij mijn volgende inspectie een jong vond in mijn broedkast.

Het laatste voorwerp dat we nog nodig hebben, is de kunstmoeder (of ziekenkooi). Afhankelijk van de omvang van het jong kan de uitkomer dienst blijven doen de eerste dagen na het uitkomen, hoewel ik het vogeltje het liefst binnen 48 uur naar een zuivere kunstmoeder wil overbrengen. Ik stel voor 3 kunstmoeders in te schakelen, allemaal op een andere temperatuur, zodat de jongen, al naargelang ze ouder wor-

den en hun eigen temperatuur kunnen regelen, overgebracht kunnen worden naar een kunstmoeder met een lagere temperatuur. Dat is natuurlijk gemakkelijker dan een enkele kunstmoeder die regelmatig moet worden bijgesteld, terwijl er nog andere jongen uitkomen die dan ook weer een andere temperatuur nodig hebben. Het is onmogelijk om de juiste temperatuur aan te geven die de jongen nodig hebben, omdat die te verschillend zijn. Een gewone dwerguil (*Otus scops*) weegt ongeveer 8 gr, terwijl een bosuil (*Strix aluco*) vele malen groter is, dus minder behoefte aan warmte heeft en met een lagere temperatuur verder kan. Meerdere jongen samen hebben ook minder warmte nodig. Bij mij staan mijn kunstmoeders op 36 - 32 - en 26° C in een kamertemperatuur van 21° C. De jongen verblijven in elke kunstmoeder tussen de 5 en 7 dagen.

Het gedrag van de jongen geeft aan of ze wel in de juiste kunstmoeder en op de juiste temperatuur gehouden worden. Indien die te hoog is, worden ze diep roze en beginnen ze te happen en raken opgewonden. Dat is het ogenblik om hen te verplaatsen. Indien ze het echter te koud hebben, krijgen ze een bleke wasgrijze huid, en als ze met meerdere jongen samen zijn, zullen ze dicht bij elkaar kruipen om het warm te krijgen. Er zijn, daar ben ik zeker van, zoveel verschillende technieken om jongen met de hand groot te brengen als er kwekers bestaan. Gedurende de eerste 12-24 uur in het leven van een jonge vogel moet het niet gevoed worden, omdat het dan nog genoeg voedsel in zich heeft van de dooierzak. Het is tijdens deze periode dat het jong begint op te drogen en alles in orde maakt om verder buiten de eischaal te gaan leven. Een gezond jong zal bij gelegenheid zijn kopje oprichten om voedsel beginnen te bedelen, iets wat we als veilig mogen beschouwen. Bij mij gaat het in hoofdzaak over uilen, dus ben ik het meest geschikt om jullie daarover de nodige inlichtingen te verstrekken.

Het eerste voedsel aan een jonge uil, 12 à 24 uur na het uitkomen, bestaat in hoofdzaak uit dunne reepjes spier vlees, meestal uit het bovenbeen van een eendagskuiken. Dit dippen we in een warme wateroplossing van probiotic en met behulp van een pincet voer ik het jong, meestal tot het weigert nog voedsel op te nemen. Voor uilen is 4 voederbeurten per dag ideaal om mee te beginnen. Niet vaker omdat de jonge vogel de tijd moet krijgen om zijn voedsel te verteren, dus nooit forceren!

Op de 3e dag kunnen kleine stukjes been of kraakbeen samen met het spier vlees toegediend worden. Een stukje van hals of nek van eendagskuikens mag eveneens verstrekt worden, mits dat niet te scherp is en verwonding in de keel zou kunnen veroorzaken. Men moet in ieder geval stukjes been geven of anders als vervanging een calciumsupplement bijvoegen. Dit voorkomt Engelse ziekte speciaal bij soorten als de sneeuwuil (*Nyctea scandiaca*). Geef hen geen stukken vlees die je als voedsel beschouwt zoals nieren en lever. Dat zijn filterorganen en die bevatten toxische afvalstoffen uit het lichaam van het bewuste dier.

HUID, PELS EN VEREN. Nogmaals in het geval van uilen, wier vertedingsorganen zijn gemaakt voor nog andere voedselbronnen. Daarom mogen we aan het begin van de 19e levensweek de jongen kleine reepjes huid, pels en veren geven als ruwe vezels. Normaal bij het begin van het verstrekken van ruwe vezels volgen daarop gedurende een dag of 2 korrels. Ruwe vezels zijn even noodzakelijk voor de uilen als spier vlees om op de juiste manier tot ontwikkeling te komen en ze zijn reeds zeer vlug in staat om dingen te verteren die wij voor onmogelijk zouden houden voor zulke nog jonge dieren. Naarmate de vogels ouder worden, verminderen we de voederbeurten tot 3 keer per dag en later tot enkel 's morgens en 's avonds. In die periode stukken en hele karkassen van kleine muizen, hamsters enz., als we die maar van de ingewanden ontdoen. Ik kan niet genoeg de nadruk erop leggen een goede boekhouding aan te leggen. Wij wegen alle bij ons uitgekomen jongen voor en na het voeren tijdens de eerste week, vanaf de 16e week enkel voor en na de laatste voeding en vanaf de 36e week slechts na de laatste voeding. Door een goede boekhouding zijn we in de gelegenheid een profiel aan te leggen van iedere soort die uitgebroed en grootgebracht is, zodat we al die gegevens kunnen raadplegen in de toekomst.

usel

Mutaties bij de vinken

Tekst : Catteau Johny

Foto's: Van der Maelen Johan

Agaat vink

De agaat vink.

Een andere mutatie is de agaat vink. Bij deze mutatie is er een reductie van melanine opgetreden, de vink is lichter gekleurd tegenover de wildvorm. Nochtans stellen we bij de agaat vink onderling sterke kleurverschillen vast. Men zou bijna kunnen spreken van twee types agaat vinken, de donkere en de bleke.

Ik meen te mogen stellen dat het om twee verschillende mutaties zou kunnen gaan. De iets verder gevorderde kwekers spreken van een dubbele factor, testparingen wijzen in de richting dat deze bleke agaat vinken in het bezit zijn van de 1ste reductiefactor (=agaat) en de 2de reductiefactor (=pastel). Mijn mening is dat we dezelfde weg zoals bij de kleurkanarie, of beter nog de agaat barsijs, moeten volgen en streven naar één ideaal type, het meest donkere. Waarom het meest donkere omdat de werking van deze agaat mutatie de bruine phaeomelanine aantast en niet het zwart! De meest zwarte zou dan theoretisch de meest of best beantwoorde vogel zijn bij deze mutatie. De pop in deze mutatie is lichter gekleurd dan de wildvorm, maar wel duidelijk verschillend.

De isabel vink.

Bij het ontstaan van de bruine- en agaat vink is het maar een klein kunstje om de isabel vink te creëren want een isabel vink is de combinatie van agaat x bruin. Een Isabel is dus eigenlijk een agaat vink in het bruin. Is een agaat vink een lichtere wildkleur dan kunnen we het zo stellen dat een isabel vink een lichtere bruine is.

Ah zo zegt men dat is dus vlug geflikt, ja maar zo snel gaat het nu ook weer niet. Bij het koppelen van een agaat X bruin bekomt men opnieuw alleen wildkleur mannen die agaat en bruin en ook isabel verervend zijn. Dus deze wildkleur mannen kunnen dus agaat, bruin en isabel afgeven! Op deze manier is de isabelvink ontstaan en is dus eigenlijk geen echt ontstane mutatie maar het combinatieresultaat van bruin X agaat.

Kennen we twee verschillende types bij de agaat vink wel bij de isabel kennen we dit minder maar toch moet er vermeld worden dat er enorme kleurverschillen binnen de isabelgroep op te merken vallen. Ook hier zullen overjarige poppen iets donkerder overkomen maar van de vergelijking met de bruine vink moet absoluut afgeweken worden. Ten andere een vogel waarvan men niet meer weet of hij isabel of bruin kan in principe nooit een topvogel zijn. Prachtige vogels, die isabel vinken en ook de poppen zijn niet te versmaden!

Isabel vink

Bruine vink

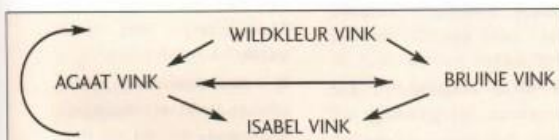

Wildkleur vink

DE PRAKTIJK, DE VERERVING.

Hierboven zijn de 4 hoofdkleuren al eens afzonderlijk besproken en ook hun genetische afkomst uitgelegd. Toch lijkt me dit onvoldoende duidelijk om er in de praktijk tegenaan te gaan. Om deze reden ga ik dan ook de meest logische koppelingen van de besproken mutaties even uitwerken.

Bovenaan staat de wildkleur, die geen enkele mutatie ondergaan heeft.

Een niveau eronder staat de bruine vink, een rechtstreekse mutatie van de wildvorm. Geen vermindering van melanine maar een omzetting van het zwart naar het bruin.

Op hetzelfde niveau als de bruine vink treffen we de agaats mutatie aan. Ook rechtstreeks ontstaan uit de wildvorm. Hier is, het moeilijk zichtbare bruin, verdwenen of beter nog gemuteerd. Ook de zwarte melanine kan al naargelang meer of minder aangetast zijn. Een niveau onder de bruine- en agaats vink treffen we de isabel vink, die zoals reeds hoger beschreven het resultaat is van de combinatie van agaats X bruin.

PRAKTIJKVOORBEELDEN

MAN	POP	JONGE MANNEN	JONGE POPPEN
Wildkleur	Wildkleur	Wildkleur	Wildkleur
Bruin	Bruin	Bruin	Bruin
Agaat	Agaat	Agaat	Agaat
Isabel	Isabel	Isabel	Isabel
Wildkleur	Wildkleur	Wildkleur	Wildkleur
Bruin	Bruin	Wildkleur/bruin	Wildkleur
Agaat	Agaat	Wildkleur/agaat	Wildkleur
Isabel	Isabel	Wildkleur/isabel	Wildkleur
Bruin	Wildkleur	Wildkleur/bruin	Bruin
Bruin	Bruin	Bruin	Bruin
Bruin	Agaat	Wildkleur/br/ag/is	Bruin
Bruin	Isabel	Bruin/isabel	Bruin
Agaat	Wildkleur	Wildkleur/agaat	Agaat
Bruin	Bruin	Wildkleur/ag/br/is	Agaat
Agaat	Agaat	Agaat	Agaat
Isabel	Isabel	Agaat/isabel	Agaat
Isabel	Wildkleur	Wildkleur/is/ag/br	Isabel
Bruin	Bruin	Bruin/isabel	Isabel
Agaat	Agaat	Agaat/isabel	Isabel
Isabel	Isabel	Isabel	Isabel
Wildkleur/ag/br/is	Wildkleur	Wildkleur	Wildkleur
		Wildkleur/agaat	Bruin
		Wildkleur/bruin	Agaat
		Wildkleur/isabel	Isabel
Wildkleur/bruin	Bruin	Wildkleur/bruin	Wildkleur
		Bruin	Bruin
Wildkleur/bruin	Agaat	Wildkleur/agaat	Wildkleur
		Wildkleur/ag/br/is	Bruin
Wildkleur/agaat	Isabel	Wildkleur/is/ag/br	Wildkleur
		Agaat/isabel	Agaat
Wildkleur/bruin	Isabel	Wildkleur/is/ag/br	Wildkleur
		Bruin/isabel	Bruin